

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja 8 K

pol leta 4 "

četrt leta 2 "

posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise, služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Udeležencem slovanskega učiteljskega kongresa v Pragi.

Slovenski in hrvaški učitelji iz Istre se odpeljejo v Prago dne 5. avgusta t. l. z brzovlakom, ki vozi iz Ljubljane ob 11:41 dopoldne. Vozili se bomo po sledečih progah: Ljubljana-Gradec-Dunaj (južna železnica). Do Dunaja se vozimo z brzovlakom, iz Dunaja naprej s poštnim, in sicer: Dunaj-Gmünd-Weseli Mezimosti-Tabor-Praga (cesarja Franca Jožefa železnica). Nazaj pa: Praga-Tabor-Weseli Mezimosti-Budjevice-Linc-Amstetten-Hieflau-St. Mihael-Glandorf-Celovec-Jesenice-Ljubljana. Ko se vozimo v Prago ostanemo na Dunaju dva dni. Kdor si hoče ogledati tudi Gradec, se odpelji od doma dan poprej in se nam pridruži v Gradcu.

Kdor se želi voziti po tej prog, naj se zgleda pri bližnji železniški postaji in zahteva okrožni vozni listek — Rundreisebillet — za to progo. Razume se samoobsebi, da si lahko izbere vsakdo tudi drugo progo.

Dosedaj se je zgledalo 19 udeležencev.

L. Jelenc.

0 slovenskem vseučiliškem vprašanju.

Poročilo dr. M. Rostoharja na shodu slovanskega naprednega dijaštva v Pragi.

Ideja slovenskega vseučilišča v Ljubljani se je v duši slovanskega dijaštva oživela leta 1848.; med njim živi in dozoreva do današnjega dne. Ko je avstrijska vlada tistega leta hotela preustrojiti višje šole v tem smislu, da bi bila „višja izobrazba“ poverjena le vseučiliščem, tedaj je bila ogrožena tudi obstoj modroslovne fakultete (ali akademije) in kirurški šole v Ljubljani; zato so slušatelji teh dveh zavodov sestavili peticijo na profsorski zbor, naj bi se tale zavzel za ustanovitev popolnega vseučilišča v Ljubljani.

Ideja slovenskega vseučilišča je stalna, poglavitna točka našega narodno-kulturnega programa. In z vso upravičenostjo; zakaj ako dobro preudarimo svoj politični položaj; okolnosti, v katerih dandanes Slovenci vegetiramo kot narodna celota; ako dalje premislimo, kaj bi v teh okoliščinah pomenilo lastno vseučilišče v Ljubljani, tedaj bode vsakomur jasno, da ne moremo in ne smemo od tega postulata nikdar odnehati, ako resno hočemo živeti kdaj svoje narodno življenje.

Slovenci smo malozaveden, pretežno agraren narod — in ravno to je slabo za nas v sedanjih razmerah, ko imamo za soseda močen industrijski in trgovski narod. Naše agrarne razmere pa se socialno in materialno tako razlikujejo od onih na Češkem, Poljskem, Angleškem itd., da tvorijo takorekoč neke posebne vrste agrarno vprašanje. Naše kmetije so namreč tako majhne in razmetane na kose, da je naravnost nemogoče jih racionalno z modernimi pripravami obdelovati, kakor se to godi drugod. Zato pa naše kmetije, ako že niso deficitne, vsaj napredovati ne morejo. Kmetički proletarijat, ki je na Slovenskem v zadnjih 50 letih tako močno narasel, se mora izseljevati v industrijske kraje, da dobi kruha, katerega mu domovina ne more dati. Ko bi imeli Slovenci domačo industrijo, da bi mogli te delavske sile uporabljati doma in z njimi pomnožiti slovenski kapital, tedaj bi bili lahko gospodarsko neodvisen narod in kot narodna celota bi se bili neizmerno ojačili. Tako pa smo utrpeli z vednim in vednim izseljevanjem delavskih sil nenadomestne narodne izgube.

Te neugodne kulturne in gospodarske razmere naše izrablja nemško-nacionalna politika in nemški kapital s tem, da stavi industrijska podjetja v slovenskih krajih, kar pomeni za Slovence dvojno izgubo. Prvič izrablja nemški kapital naše delavske sile in se jači na našo škodo. Drugič nam jih pa narodno popolnoma absorbira in uniči v nemških solah in družtvih. Nemška podjetja so prinesla na Slovensko agitatorje in nemške šole, ki razjedajo sedaj kakor črvi naš narodni organizem. Trbovlje, Bela peč, Dovje, Jesenice, Sava, Trzin.

Škedenj in nešteto veliko drugih krajev na slovenski meji so nam eklatanten dokaz tega! Nemška industrija, nemški kapital — to je „rollende Mark“ vsenemštva na Slovenskem. Tega navala Slovenci ne prenesemo drugače, kakor če pouspešimo v prvi vrsti višjo in strokovno izobrazbo in se začnemo industrializirati, da se potom industrije in trgovine gospodarsko ojačimo in osvobodimo. Glavni pogoj za to pa je moderno visokošolstvo, kakor to vidimo pri češkem narodu.

Da bomo pa svoj narodno-političen položaj še bolje razumeli, je treba, da se ozremo na naše uradništvo. Kdo so tisti, ki interpretirajo in izvršujejo zakone slovenskemu ljudstvu? To so ljudje, ki nimajo srca za ljudstvo, med katerim delujejo, ne razumejo ali nočejo razumeti, niti njegove govornice niti njegovih teženj, pač pa imajo smisel za protiljudske, protislovenske, da protikulturne težnje vsenemških rovarjev. Nad 600 uradniških mest v slovenskih krajih zasedajo danes nemški birokratje, kjer vodijo s pomočjo vlade nemško-nacionalni režim; skušajo ovirati vsak socialen napredek Slovencev, dočim z največjo vnemo delujejo za prospeh nemških priseljencev. Nemško uradništvo je druga rak-rana v slovenskem socialnem življenju. In temu ni drugače od pomoči, kakor da z ustanovitvijo lastnega vseučilišča pomnožimo akademični naraščaj; le naraščaj, vznikel iz naroda — more imeti smisel za potrebe svojega naroda. To prepričanje je že tako ukoreninjeno, da mi ni treba podrobno o tem govoriti. Ne akademičnega proletarijata, ampak zaželjeno osvobodjenje naše od protinacionalnega birokratizma pričakujemo od slovenskega vseučilišča.

In če sem rekel, da smo v političnem in gospodarskem oziru podložniki nemškega gospodstva, tedaj velja to skoraj ravno tako v duševnem oziru. Kakšno je naše duševno življenje? Vsa naša inteligenca — z nekaj malimi izjemami — je vzgojena na nemških univerzah. Svoje znanje in življenske nazore crpa iz nemške literature. Vsled trajnega vpliva nemške vzgoje je izgubila svojo narodno individualnost. Ona misli nemško tudi takrat, če

se izraža slovensko. Duh njen je nemški, samo besede so slovenske. Vsled tega pa tudi naš jezik vedno bolj izgublja svojo individualnost. Le primerjajte kako slovensko razpravo z leposlovnim v narodnem duhu pisanim spisom, na primer s Trdinovimi spisi — pa bodele uvideli prepad med jezikom inteligence in pristnim narodnim jezikom. In ko bi zdaj začeli analizirati naša življenska naziranja, tedaj bi našli prav malo svojega, samoraslega, večidel nazorov nam je vcepila nemška vzgoja polagoma tako, da se tega niti ne zavedamo več in jih smatramo za svoje. Menim, da ne rečem preveč, ako trdim, da Slovenci danes nimamo svoje kulturne individualnosti, kar se je pri neki priliki prav odkritosrečno in umestno poudarjalo. Taki smo; spoznavajmo se in ne sanjarimo o narodni kulturi prej, preden se dobro ne zavedamo, da nam je treba prej lastnega kulturnega ognjišča — to je slovenskega vseučilišča, če hočemo sploh kdaj ustvariti individualno narodno kulturo.

Končno smemo pričakovati od slovenskega vseučilišča saniranje žalostnih socialnih razmer, v katerih živi danes slovensko dijaštvo. Daleč od svoje domovine, sredi svojih narodnih sovražnikov mora študirati reven slovenski dijak. Skrb za vsakdanji kruh ubija njegovo mlado dušo, kipečo po vsem lepem in vzvišenem. Kdo mu je podpornik v bedi, kdo tolažnik v težkih časih? — Vera v samega sebe — in ljubezen do svojega naroda. Naj nas ponižujejo naši narodni sovražniki kolikor hočejo, vendar en biser ima narod slovenski, kakršnega sami nimajo — to je njegova idealna, duševno bogata mladina, ki je vredna lepše usode.

Krepkejši bi vam ne mogel slikati njene bridke usode, kakor je to storil Josip Stritar:

Po svetu ti pošiljaš svoje sine
Sloven, iz učenosti vira pit;
Najboljše svoje sine, evel mladine,
da bodo kdaj deželi v čast in prid:
Na Dunaj ali v Gradec? to se vpraša
to je nesreča, to sramota naša!

Sirota! Žar prijaznega pogleda
ne sije tam iz tujih mu očij:

LISTEK.

Adamičeva spevoigra.

V nedeljo, dne 5. t. m., se je uprizorila v Kamniku izvirna spevoigra tovariša E. Adamiča: „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ Zanimanje za to najnovejšo delo Adamovičevega je bilo naravnost velikansko ne samo v Kamniku samem, ampak tudi drugje. Z vlakom se je popoldne pripeljalo toliko ljudi, da smo se bali, da ne bo moči vsem postreči z vstopnicami. In Kamničani! Zdelo se je, da je ta dan poseben praznik v mestu. Polno živahnosti, polno življenja, kamor si pogledal. Njihov razgovor pa se je osredotočeval o spevoigri, ki je na njeno uprizoritev čakalo vse z napetostjo. Lokal je bil pač premajhen za toliko radovednih, umetnost ljubčih ljudi, zato pa je bil tudi tako natlačen, da ni bilo dobiti niti najmanjšega prostorčka več. Po naši misli naj bi se to delo, ki se je uprizorilo ta dan z naravnost velikanskim moralnim in, kakor ču-

jemo, tudi materialnim uspehom, uprizarjalo v lokalih, ki zavzemajo večji prostor ali celo pod milim nebom.

Delo obsega tri dele s predigro. Ta je komponirana po motivih cesarske pesmi, in po svoji veličastnosti učinkuje z vso silo.

Prvi del spevoigre obsega slovenske vojaške, narodne pesmi, ki dvigajo navdušenje z vsako naslednjo točko. Ti ljubki vojaki, ti prijetni glasovi njihovi, ta resnično vojaški nastop! Vse je bilo tako dražestno, tako ljubko. Višek veličastnosti, čuvstvovanja in zanosa pa dosega ta del v veličastni, v srce segajoči „Molitvi pred bitvo.“ To učinkuje tako, da mora solza v oko, ko gledaš te mlade korenjake na odru, združene v veličastnih akordih molitve. V tem delu je napisal skladatelj Adamič „Radovoljne brambovce“, ki vplivajo užigajoče in takoj zanj od istega skladatelja po narodni zlozena „Solnce mi razja.“

Drugi del začenja s prelepo Adamičovo „Živi, svetli cesar naš!“ obsega nadalje istega skladatelja slovesno himno „Slava tebi, slava!“ in se zaključuje z originalno „Pesmijo sirot.“

Poln življenja je ta del, poln prekrasnih misli. Zamisliti jih je mogel le umetnik po božji volji.

V tretjem delu nastopajo zastopniki vseh avstrijskih narodov. Ko smo gledali te mlade igralce nastopati vse s svojim ljudstvu primerno in zanj karakteristično pesmijo, ko smo čuli njih sveže glasove, njih imeniten, učinkujoč nastop, tedaj smo dali duška notranjemu razpoloženju z glasno zasluženjo pohvalo, Urnebesno pa je bila pozdravljena vedno lepa, vedno navdušujoča „Naprej“, ki je tega dela fulminantna točka s preljubkim solo v sredini, ki ga je izvajal deček z občutkom in naravnost fino.

Vse zastopnike narodov naposled združi cesarska pesem v krasno enoto, ki v nji vidimo nekako poosebljeno geslo: „Viribus unitis.“

Splošno je harmonizacija lahka, mična, lepa in enostavna. Priznati mora vsak, da je to delo umetniške vrednosti. Spevoigro spajajo v lepo celoto posamezne deklamacije, ki so jih napisali A. Medved, Borisov in Andrej Bapè in ki imajo tudi svojo pesniško vrednost.

Poleg vseh naštetih vrlin tega lepega, patriotskega dela je poudariti o njem tudi še pedagoški moment. Izvajanje in uprizoritev je bila, kakor že omenjeno, izborna, fina. Vdih je oboje skladatelj sam z veliko vnemo. Trudoljubivost njegova je bila naravnost velikanska, zakaj nemalo napora ga je stalo, da je vse tako lepo uspelo. Žel pa je za ta trud tudi pošteno zaslužen zahvalo. Občinstvo ga je počastilo z velikim odobravanjem in navdušenjem. Ob koncu vsakega dela je bilo čuti soglasno njegovo ime iz občinstva, ki je hotelo videti zaslužnega skladatelja na odru, kjer je bil utelesen njegov trud, na odru poleg ljubeznivih predstavljalec, med ljubo deco. Tovarišu Adamiču odkritosrečno častitamo na tem delu. Splošno pa moramo reči, da je spevoigra „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ v celoti naravnost krasno in le vsega priporočila vredno delo.

Tudi „Učiteljski tiskarni“ gre vse priznanje za lepo izvršitev. Naše delo nam dela čast!

R.

Domača ne pozdravlja ga beseda,
Slovenski sam naj tiho govori:
Po tujih hišah služi, da se hrani,
Kjer se oblastno gleda ga postrani.

Ni dvoma, da bi bilo moderno vseučilišče neizmerne pomena za Slovence. Vseučilišča so dala narodom lastno kulturo, dala so jim zavedno inteligenco, ki je in ostane činiteljica ter nositeljica kulture; dala so jim potom izobrazbe tudi gospodarsko in politično moč. Slovenci nimamo niti razvite narodne kulture, niti dovolj inteligence, niti gospodarske, ne politične moči. To pa v prvi vrsti zato, ker nimamo lastnega kulturnega ognjišča — slovenskega vseučilišča.

Ustanovitev slovenskega vseučilišča zahtevamo ne samo iz narodno-eksistenčnih interesov, ampak s tem terjamo Slovenci svoje historično pravo, terjamo zgolj to, kar smo že imeli, pa so nam vzeli. Imeli smo namreč lastno vseučilišče v Ljubljani. Postanek univerze v Ljubljani datira iz leta 1595. Tega leta so namreč jezuitje ustanovili v Ljubljani visoko šolo „kolegij“ imenovano, kakor so bili že prej ustanovili v Gradcu enak kolegij, kateri je bil leta 1585. povzdignjen v dostojanstvo univerze. Poudarjam, da je bil ljubljanski kolegij popolnoma enako urejen kakor graški kolegij oziroma univerza. Oba kolegija sta imela samo bogoslovno in modroslovno fakulteto, kakor sploh vsi jezuitski kolegiji, ker so bili jezuiti nasprotniki pravoslovnih predavaj. Na graški univerzi se je aktivirala juridična fakulteta šele leta 1779. Torej 200 let pozneje. Da je imel ljubljanski „kolegij“ defakto značaj univerze, to nam dokazuje dejstvo, da je imel pravico podeljevati akademična dostojanstva: bakalavreat, magistrat in doktorat, kakor nam spričuje rokopis ljubljanskega profesorja Franca Wildeja in pa doktorska disertacija, katero je napisal baron Sigfrid Gussitsch leta 1728. in katera je shranjena v knjižnici na smledniškem gradu. V knezoškofijski knjižnici ljubljanski pa hranijo Dolničarjev rokopis, v katerem smatra ljubljanski kolegij za visoko šolo, jo nazivlje „akademija“ in jo stavlja v isto vrsto z vseučiliščem v Gradcu in Pragi. Značaj univerze je imel ljubljanski „kolegij“ po buli „Exponi nobis“ z dne 19. avgusta leta 1591., katera podeljuje jezuitskemu redu pravico, da smejo njegovi „kolegiji“ podeljevati akademična dostojanstva. To pravico je l. 1578. papež Gregor XIII. z bulo „Quanta in vinea“ razširil v tem smislu, da je dovolil prefektom „studiorum“ podeljevati akademična dostojanstva.

Ljubljanski kolegij je imel leta 1773. tele stolice: 1. za logiko in metafiziko; 2. za moralno teologijo; 3. za cerkveno pravo; 4. za mehaniko (Grubar); 5. za občno in specialno fiziko ter (moralno filozofijo) etiko; 6. za matematiko in zgodovino; 7. za poljedelstvo (agrarica ars). Ko pa je bil l. 1773. jezuitski red razpršen, je postal ljubljanski kolegij državni zavod „Lyceum“ imenovan, v ostalem pa je ostal kolegij nespremenjen. Toda ljubljanski visoki šoli je vlada kmalu naredila konec na ta način, da je bogoslovno fakulteto premestila v Inomost leta 1784., modroslovno pa je razpustila, ker so bili profesorji baje preveč svobodomiselnji.

Profesor Vatroslav Jagić.

K sedemdesetletnici njegovega življenja.

Dne 6. t. m. je obhajal svojo sedemdesetletnico prvak v slovanski filologiji, Vatroslav Jagić, prof. slavistike na dunajskem vseučilišču.

Jagić se je rodil v Varaždinu dne 6. julija 1838. Srednje šole je izvršil v Zagrebu, vseučiliške nauke pa na Dunaju. Leta 1860. je postal gimnazijski učitelj v Zagrebu, pa je zaradi narodne zavesti svoje izgubil službo l. 1867. Do l. 1871. je ostal še v Zagrebu, potem pa se je šel nadalje izobraževati na Lipsko in v Petrograd. Leta 1872. je dobil stolicu slovenskega jezikoslovja v Odesi. Ko so leta 1874. Hrvatje ustanovili v Zagrebu vseučilišče, bi bil imel Jagić priti tja, a tozadevna pogajanja so se razbila. Postal je nato profesor v Berlinu, v Petrogradu in po Miklošičevi smrti na Dunaju l. 1886., kjer je deloval do letošnjega leta.

Prve svoje razprave je priobčil v izvestju zagrebske gimnazije. Sestavljal je knjige za višje gimnazijske razrede, sodeloval pri „Tisućnici svetoga Cirila in Metoda“ in pri časopisu „Književnik, časopis za jezik itd.“ Ko so ustanovili jugoslovansko akademijo, je marljivo podpiral njeni glasili „Rad“ in „Starine“.

Tri leta potem, to je leta 1787. so deželni stanovi kranjski prosili v obširni, zanimivi peticiji na cesarja Jožefa II. za (zopetno) ustanovitev modroslovne fakultete v Ljubljani. In res, prošnja je bila uslišana; leta 1788. je otvorila vlada modroslovno šolo, ki je obstajala — dokler je niso Francozi leta 1810. preosnovali v popolno moderno vseučilišče, kakršnih niti danes ni najti v Avstriji. Ker se je pokazalo, da je bilo vseučilišče za tedanje razmere osnovano na preveč obširni podlagi, zato je je general Bertrand preosnoval leta 1811. v vseučilišče s štirimi fakultetami: z bogoslovno, pravoslovno, modroslovno in medicinsko fakulteto. Na tem vseučilišču se je razvilo prav živahno duševno življenje, toda le kratka doba mu je bila usojena. Ko so se morali umakniti Francozi iz bele Ljubljane, zaprlo se je tudi svetišče kulture za Slovence.

Dvakrat že smo torej imeli Slovenci svoje vseučilišče in to v dobah, ko še nismo imeli pravega narodnega življenja, ko je bila naša književnost še v povojih. Takrat smo bili zreli za vseučilišče, danes pa, ko imamo za seboj petdesetleten, mogočen narodni razvoj, naj bi ne bili zreli! To protislovje nam je mogoče razlagati le tako, da so nas sodili takrat možje, ki so imeli čut za pravičnost in smisel za kulturni napredek, danes nas pa sodijo ljudje brez moralne kvalitete, ljudje, kateri prodajo za en ministrski sedež svobodo vseučilišča.

Ti, ki negirajo najprimitivnejše pogoje našega narodnega življenja, so najmanj kompetentni soditi slovenski narod, ki je skozi 300 let branil s svojo krvjo evropsko kulturo pred Turki. Smo li zreli za vseučilišče ali ne, o tem vprašanju lahko gustomo naše nemške nacionalce mirno dalje filozofirati, potrebnejše je za nas, da dobro premislimo taktiko svojega nadaljnjega boja, da si izberemo pravo pot do ustanovitve slovenskega vseučilišča.

V tem oziru pa menim, da bi bilo priporočljivo postopati po sledečem načrtu:

Delovati nam je na to, da se slovenski docenti habilitujejo na enem vseučilišču, in sicer je zato najugodnejše vseučilišče v Pragi. Slovenski docenti naj bi predavali v slovenskem jeziku, ker le tako bi se mogel uspešno spopolnjevati znanstveni jezik slovenski. Le koncentracija slovenskih docentov na enem vseučilišču bi omogočila slovenska predavanja. Z njo je potrebna koncentracija slovenskega dijaštva, ker le tedaj, če bo dovolj osredotočenega slovenskega dijaštva na enem vseučilišču, bodo mogoča slovenska predavanja. Izrecno poudarjam, da bi bile vse te navedbe le provizoričnega značaja, tako da bi ostal češki značaj praške univerze s temi pripravami za slovensko vseučilišče nedotaknjen.

Za priprave za slovensko vseučilišče na češki univerzi pa vidim neki analogon v vladnih pripravah za italijansko pravno fakulteto na inomoški univerzi. Citiram vam (v naslednjem) dotični dve ministrski naredbi v ekscerptu. Ministrski odlok z dne 25. februarja leta 1864. glede aktiviranja italijanskih predavaj na inomoškem vseučilišču se glasi: Seine k. u. k. apost. Majestät haben mit allerhöchster Entschliessung vom 19. v. M. allerhöchsigst geruth, den ven dem Landtage von

Leta 1876. je ustanovil list „Archiv für slavische Philologie“. Zanj je spisal nebroj razprav, ocen, objav ter mu pridobil za so-trudnike vse najboljšje slaviste. Živahno se je v tem listu zanimal tudi za naše kulturno gibanje.

Razentega je izdal več samostojnih del. Prevažni za slovansko, pa tudi slovensko književno zgodovino sta njegovi knjigi: „Pisma Dobrovskega in Kopitarja“ in „Nova pisma Dobrovskega, Kopitarja in drugih jugozapadnih Slovanov“. Mnogo njegovih spisov je izšlo v izvestjih dunajske akademije. V novejšem času pa deluje Jagić, da se skoro izda prepotrebna „Enciklopedija slovenskega jezikoslovja“.

Jagić je bil izvrsten, obče priljubljen profesor ter je živahen družabnik. Hrvaškega svojega rodoljubja ni nikdar zatajil, ostal je tudi v tujini Hrvat.

Kulturni napredek vseh Slovanov mu je živo pri srcu. Zlasti se je vedno zanimal za naše prosvetne razmere in pri vsaki priliki podpiral slovenske učenjake in slovenske znanstvene zavode.

Zato se tudi mi danes spominjamo njegove sedemdesetletnice in mu kličemo: Na mnoga leta!

Tirol (in der Sitzung) zum Beschluss erhobenen Antrag, dass an der Innsbrucker Universität in der juristischen und der zu richtenden medicinischen Fakultät im ersten und weiten Jahrgange die schwierigen Gegenstände, nicht nur in der deutschen, sondern auch in der italienischen Sprache vorgetragen werden, in der Art zu genehmigen, dass an der Rechts- und Staatswissenschaftlichen Fakultät vom Studienj. 1864./65. an die schwierigen Lehrfächer der ersten zwei Jahrgänge auch in der italienischen Sprache vorgetragen werden dürfen. Bestimmung der genaueren Modalitäten dieser Vorträge u. ihre Aktivierung bleibt dem Staasministerium überlassen.

Odlok naučnega ministrstva z dne 8. marca leta 1902. v zadevi reguliranja izpraševanja na pravniški fakulteti pa se glasi: Indem ich in dieser Richtung Verfügungen provisorischen Charakters treffe, kann ich nicht umhin ausdrücklich zu betonen, dass die Regelung des Prüfungswesens und die Kompletierung des italienischen Lehrkörpers, beziehungsweise die Habilitierung italienischer Privatdozenten ... Massnahmen sind, welche in letzter Linie gemeinsam auf die Wahrung des deutschen Charakters der Universität einerseits u. die selbständige Ausgestaltung des italienischen Hochschulunterrichtes andererseits gerichtet sind.

An diesem Standpunkte festhaltend, wurden einige Bestimmungen der geltenden Rigorosenordnung für Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät in Innsbruck im Sinne einer nationalen Trennung der Prüfungskommissionen abgeändert. Es soll nunmehr ein deutscher Studierender nur von einem Professor mit deutscher Vortragssprache und ein italienischer Studierender nur von einem Professor mit italienischer Vortragssprache b. d. Rigorosen geprüft bzw. promoviert werden, wobei jedoch vorübergehend dieses volle Reciprocitätsverhältnis insoferne und insoweit eine Einschränkung erleidet, als für die Vertretung eines Prüfungsfaches durch eine italienische Lehrkraft noch nicht vorgesehrt ist.

Tako se torej glasila dotični ministrski naredbi. Hotel sem tako pokazati, da je pot, katero sem prej naznačil kot najpripravnejša za dosego slovenskega vseučilišča, ne le mogoča, ampak morda celo realna in zato tudi priporočljiva. Moremo se sklicevati na preceđenčni slučaj. Menim končno, da je mogoče na češki univerzi v Pragi mnogo lažje ustvariti nekaj provizorij slovenskega vseučilišča, kakor je bilo to mogoče v Inomostu storiti leta 1902.

Tako mislim o vprašanju slovenskega vseučilišča; da bi bilo kmalu enkrat rešeno brez narodnih žrtev!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija: K 103.640.04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Šolstvo v občinskem svetu Ljubljanskem.

Občinski svet ljubljanski je v svoji seji dne 30. pret. mes. razpravljal tudi o nekaterih točkah, tičečih se šolstva. Podajamo o tem poročilo, in sicer po redu, kakor se je razpravljalo.

Električna razsvetljava v šolah pri Uršulinkah.

Lani je prosilo ravnateljstvo uršulinskih šol za napravo tlaka in uvedbo električne razsvetljave v prostorih ljudske in meščanske šole. Prva prošnja se je odklonila, druga pa se je izročila v proučevanje upraviteljstvu mestne elektrarne. Imenovano upraviteljstvo sedaj poroča, da se je pri ogledu konstatovalo, da je v nekatere temne šolske sobe uvedel električno razsvetljava že — nunski mežnar. Ta razsvetljava pa je nepravilna in nezadostna. Na predlog šolskega odseka se je sklenilo, da se uvede, oziroma popravi električna razsvetljava v zunanjo ljudsko in meščansko šolo. Uvedba, oz. poprava se izvrši na stroške samostana. Stroški so proračunjeni na 1450 K. Električni tok bo dajala mestna občina, a stroški ne smejo presegati letnih 500 K. Podžupan dr. vitez Blei-

weis je vprašal, kako pride nunski mežnar do uvažanja elektrike. Župan je odgovarjal, da je nedopustno, ker je elektrika vendar mestna last ter se je poskrbelo, da se kaj podobnega več ne zgodi brez vednosti mestne občine. (Klic: To je navadna kradnja!) Oba predloga sta bila sprejeta. (Poročevalec občinski svetnik tov. Dimnik.)

Odposlanstvo delegatov na shod slovanskih učiteljev v Prago.

„Ljubljansko učiteljsko društvo“ je prosilo za prispevek mestne občine za odposlanstvo delegatov k shodu slovanskih učiteljev v Prago. Prošnja se utemeljuje s tem, da so češki učitelji že trikrat s podporo dežele in mestnih občin obiskali glavna zborovanja „Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev.“ Imenovano društvo prosi toliko podpore, da bi se mogli vsaj štirje učitelji udeležiti shoda. Finančni odsek je predlagal, naj se dovoli 600 K podpore, a določitev članov se prepusti društvu, vendar se mu priporoča, naj se pri tem ozira na predsednike učiteljskih društev in na urednike stanovskih glasil. Sprejeto. (Poročevalec občinski svetnik Knez.)

Dotacije za okrajno šolsko knjižnico.

Tozadevna dotacija je znašala 262 K. Izdatki so prekoračili to vsoto za 14 K, ki se uvrstijo prihodnje leto med stroške. (Poročevalec občinski svetnik tov. Likozar.)

Za pletarstvo.

Isti poročevalec je poročal o prošnji „Zveze slovenskih zadrug“ za prepustitev prostora za c. kr. učno delavnico za pletarstvo. Za zdrževanje tečaja bo skrbela država, le za stanovanje vodji je treba najeti prostore. Sklenilo se je, da se dovoli v ta namen od prihodnjega leta naprej letnih 200 K, dokler se bo poučevalo pletarstvo v Ljubljani.

Profesorica na mestnem dekliskem liceju.

Kuratorij mestne višje dekliske šole nasvetuje, naj se sistemizuje na mestnem dekliskem liceju učno mesto za prirodopis, matematiko in fiziko, in sicer za žensko učno osebo z licejskim izpitom. Nova učna oseba se naj nastavi s 1. septembrom t. l. z letno plačo 2200 K, s 30letno službeno dobo, s 5 petletnicami, in sicer prvi dve po 200 K, druge tri po 400 K, z aktivitetnimi dokladami prvih 10 let po IX. činovnem razredu (750 K), zadnjih 10 let pa po VIII. činovnem razredu (828 K). Župan v svojem dopisu ne more pritrditi kuratoriju, naj bi se zahteval le licejski izpit, temveč nasvetuje srednješolski izpit, ker bo veljava liceja le na ta način rasla. — Šolski odsek se pridružuje mnenju g. župana, in sicer v tem smislu, da se sistemizuje stalno mesto za matematiko in fiziko s srednješolskim izpitom, ni pa mnenja, da bi se moralo za vsa stalna mesta zahtevati srednješolski izpit, ampak naj se da priliko, priti do službe na liceju tudi izkušenim in zaslužnim pedagogom in pa praktičnim šolnikom z izpitom za meščanske šole, ki se kar najbolje kvalifikujejo na državnih učiteljskih; to pa zato, ker so navadno vsi dobri metodiki. Pri oddaji te nove službe za matematiko in fiziko se bo treba ozirati na že izkušenega šolnika s srednješolskim izpitom, nikakor se pa ne priporoča za nameščenje na liceju še neizkušeni mladi suplenti, ki niso imeli še dovolj prilike seznaniti se z metodo svojih predmetov.

Predlog je bil sprejet. (Poročevalec občinski svetnik tov. Dimnik.)

Pouk slovenske stenografije na mestni višji dekliskii šoli.

Tudi o tem nasvetu je poročal prejšnji poročevalec. Sklenilo se je, da se ustanovi tak pouk v trgovskem tečaju imenovane šole z dvema učnima urama ter se pouk poveri profesorju Novaku.

Ljudsko šolstvo v Ljubljani.

Občinski svetnik tov. Likozar je stavil in utemeljeval sledeči samostalni predlog:

I. Na Prulah naj se ustanovi 4 ali 5 razredna deška ljudska šola s paralelkami v I. in II. razredu tudi za deklice.

II. Gestrinov svet na Poljanah naj se parcelira in proda.

III. Za novo drugo deško in deklisko ljudsko šolo naj se poišče primeren prostor v Kapucinskem ali Kolodvorskem okraju.

Dalje v prilogi.

IV. Dokler se II. mestna šola ne izpremeni v meščansko šolo, naj se v višjih treh razredih uporabljajo v prvi vrsti učitelji z meščanskim izpitom. Vsem učiteljem pa, ki poučujejo v 6., 7. in 8. razredu, naj se prizna primerna nagrada, da bodo lahko vse svoje moči posvetili šoli in se jim ne bo potreba pehati za postranskimi dohodki.

V. Vsi predlogi naj se odstopijo šolskemu, finančnemu in stavbenemu odseku v poročanje in izvršitev. Sprejeto.

Namen posvečuje sredstva.

△ Kakor kaže vse delovanje preteklosti, posebno pa sedanjosti, stremi klerikalizem za tem, da si ustanovi že na tem svetu svoja nebesa. Podjarmiti hoče vse šolstvo ter ga tako ustrojiti in preurediti, da bo delovalo edino v njegovem smislu in po njegovih načrtih.

In kako deluje klerikalizem, s kakimi sredstvi naj se preosnuje šolstvo, o tem nas jako imenitno poučujejo ravno one dežele, kjer je klerikalizem slučajno dobil vodilno moč v svoje roke. Znan je krilati izrek slovanofobnega, pravičnega dr. Luegerja, da si zna šolstvo po svoje urediti v kljub naprednim državnim šolskim zakonom. Kako je urejeno nižjeavstrijsko šolstvo ravno pod patronanso dr. Luegerjevih pristašev, je dobro znano slovenskemu učitelstvu, saj je naš „Učit. Tovariš“ takrat obširno pisal o preosnovanju nižjeavstrijskega učiteljstva.

In novo preosnovo ljudskega šolstva — seveda v smislu nižjeavstrijskem! — kuje ravnokar krščansko-socialna večina predarlskega deželne zbornice. Novi šolski zakon, ki bo gotovo prodrl v imenovani zbornici, bo izročil na milost in nemilost krščansko-socialni stranki tako učiteljstvo kakor šolstvo, in ta stranka bo z znano brutalno silo takoj v kali hotela zadržati vsak samostojni, časovnemu duhu odgovarjajoči pojav ljudskošolskega učiteljstva.

Kot dokaz tej trditvi hočemo navesti le nekaj najznačilnejših točk tega zakona, ki pokaže v vsi nagoti prozorni namen deželno-zbornice večine, kjer vlada slučajno krščanski pseudosocializem.

§ 5. novega zakona se glasi: „Wenn dem k. k. Bezirksschulrate Bewerber um die zu besetzende Lehrerstelle besonders geeignet erscheinen, die im Dreivorschläge der Gemeinde nicht Aufnahme fanden, so ist der k. k. Bezirksschulrat berechtigt, unter Darlegung der Gründe den Dreivorschlag zu einem Vierer- oder Fünfervorschlag zu erweitern.“

Da postane potem pravica ternopredlaganja posameznih občin, ki so slučajno še v rokah naprednjakov, iluzorična, je jasno. Zakaj ako taka napredna občina predlaga slučajno po svojem mišljenju naprednega učitelja, ki ne bo ljub gotovim ljudem v dotični občini, oziroma v c. kr. okraj. šol. svetu, bo le-ta kratkoma izpopolnil poslano terno v kvaterno ali kvinterno, in c. kr. dež. šol. svet — ki je slučajno po večini krščansko-socialen — bo hitel imenovati enega izmed v c. kr. okraj. šol. svetu popolnjenega predloga.*

Bodoča šolska postava tudi urejuje učiteljske plače. In sicer se dele plače v dva razreda — takozvani personalni sistem — prvi razred s plačo 1800 K in drugi razred s plačo 1400 K.

V prvi razred se uvrsti 30% vsega učiteljstva, a v drugi razred ostalo učiteljstvo. To uvrščanje izvede popolnoma samostojno c. kr. deželni šolski svet — po svoji previdnosti, kjer pa menda ne bo odločevala sposobnost in uporabnost posameznih učiteljskih oseb, temveč edino le politično mišljenje in protekcija. — Zakon določuje dalje, da bo dobivalo učiteljstvo svojo mesečno plačo pri dotičnem krajnem šol. svetu, kar bi se tudi lahko reklo, pri svojem župniku. S to odredbo se hoče obenem javno pokazati, da je učitelj popolnoma odvisen od posameznih krajnih šolskih svetov, oziroma od duhovščine.

In slednjič navajamo še sledeče, nad vse karakteristične določilo te nove šol. postave. V tem zakonu je določeno, da bo smelo učitelj-

stvo voliti za svoja zastopnika v c. kr. dež. šol. svet dva učitelja izmed onih, ki jih jim predloži dež. odbor. S to določbo si upa dež. odbor, ozir. klerikalna stranka zagotoviti dva zanesljiva glasova v prevažni šolski korporaciji, v c. kr. deželnem šol. svetu!

Da bo ta šolski zakon sprejet v deželni zbornici z veliko večino, je gotovo. Dobi li pa ta zakon tudi najvišje potrjenje, pokaže bodočnost. Drugo vprašanje pa nastane, bo li klerikalna stranka s to postavo na veke zabranila dohod modernemu napredku v lepo Predarlsko? Trdimo lahko, da nikakor ne! Zaostavila bo pač nekaj časa tok pravega napredka, a zaježila ga za vedno nikdar ne bo. Za to nam jamči prejasno svetovna povestnica, ta najboljša tolažnica vseh onih, ki obupavajo nad boljšo bodočnostjo!

Naše ljudsko šolstvo.

Iz tržaške okolice.

V soboto smo dovršili na naših ljudskih šolah šolsko leto. Otroci so bili veseli. Kako brezskrbno bodo rajali dva meseca! Oh, zlata mladost!

Tudi mi, njihovi učitelji, smo za leto dovršili. Kaj bi vam odgovoril, ko bi me vprašali po obračunu, po poročilu o mojem delu? „Delal sem dosti, dosegel malo. Sejal sem še precej, želo se bo šele nekoč, ko morda mene več ne bo. A žel bo naš rod!“

Tako je z nami vsemi, ki se trudimo pri mladini v šoli. Nekoliko slabše nego drugje je pri nas okoličanskih slovenskih učiteljih. Setev je trudapolnejša nego drugje, a žeti bi hoteli naši sovražniki. Tržaški občinski svet, sedaj v rokah naših narodnih nasprotnikov, skrbi (sicer ne prav vzorno) vendar precej za svoje šole, medtem so pa naše slovenske šole deležne bolj pičle skrbi svojega absolutnega gospodarja, absolutnega v pravem pomenu besede.

Deželne šolske sveta in zakona seveda nimamo na čast in slavo naše vlade. Kdo bi se čudil, če se Slovencem ob takih razmerah godijo krivice! Vendar je nekaj, čemur se moramo čuditi. Ni čudno, da imajo Italijani rajši svoje šole nego naše, da zanje bolj skrbijo! Ni čudno, da imajo rajši svoje učitelje nego nas, ali kako se vjema z liberalizmom osemstiridesetice naših italijanskih občinskih svetnikov dejstvo, da je naša Sv. M. Magdalena brez šole, da sta naš Rocol in Gropada brez šole, da nimamo v vsi okolici niti ene meščanske šole, ko jih je v mestu več! Kako opravičujejo oni, ki imajo 2000 letno kulturno in jo ponujajo celo Afričanom v Somaliji: to, da je v liberalnem mestu Trstu več tisoč slovenskih otrok brez svoje šole?!

Dvatisočletna kultura! Resnica in pironija, kako blizu sta si! Gospoda, vaša kultura postaja barbarizem! No, kaj rečete k temu, da imate v mestu italijanske knjižnice, ki se vzdržujejo z občinskimi, torej tudi našimi novci, ko morajo naši ubožni dijaki trgati si od ust in beračiti, da dajejo našemu ljudstvu knjig v njegovem jeziku? Kaj pravite k temu, da se čuti slovensko učiteljstvo primorano, da iz svojega zbira in nakupava knjige za svoje učence? Porečete morda, da se slovenskemu življu ne godi več tako slabo kakor se mu je godilo, da mu dajete šol, da mu plačujete učitelje, da niso ti učitelji več taki sužnji kakor so bili nekoč. Ali mislite morda, da je možno še v dvajsetem stoletju v Evropi, ob velikem trgovskem mestu, puščati celih 13 vasi brez vsake šole? In če morajo biti šole, ali naj bodo brez učiteljev? Ali morda zahtevate, naj bodo ti učitelji vaši sužnji? Ne, ne, vi ste se že spametovali, vi veste, da imate opravila z inteligentnim stanom, ki je združen v svoji stanovski organizaciji, ki je edin in ima uspehov, kakor jih bo imel naš rod, če bo edin.

Slovenski starši! Bodimo edini! Pomagajte nam na vzgoji! Ne delajte alla Stanzer, znajte, da mi ljubimo vašo dečo, da ji hočemo dobro, da bo srečna če se bo ravnala kakor jo učimo, če bo ljubila vse kar je lepo, plemenito, dobro in — slovensko!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Za Legov spomenik so dalje darovala sledeča Zavezina društva:

10. Pedagoško društvo v Krškem 20 K.
11. Kamniško učiteljsko društvo 10 K za Legov in 20 K za Strmškov spomenik.
12. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo 10 K.
13. Učiteljsko društvo za celjski okraj 10 K.
14. Konjiško učiteljsko društvo 11 K.
15. Učiteljsko društvo za Trst in okolico 20 K.

Vodstvo zaveze

Luka Jelenc,
predsednik.

Jubilejska samopomoč ima letos občni zbor, in sicer tik pred glavnim zborovanjem „Zaveze“ v Gorici. Člani dobe še pred občnim zborom imenik in računski zaključek.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo novomeškega okraja je zborovalo v četrtek, dne 11. junija t. l. Na tem zborovanju je predaval prof. g. dr. Ilesič. Ravno to predavanje in oseba predavateljeva, ki je med slovenskim učiteljstvom tako priljubljena, zaradi izvrstnega govornika kot predavatelja, kakor tudi prijateljske vezi, ki ga vežejo do naprednega učiteljstva — je privedlo malodane vse učiteljstvo našega okraja v Rudolfovo. Tema, ki jo je g. prof. obravnaval, je bila: Ponzorovanje pri pouku iz slovenščine. Kako je bilo to predavanje, pač ni potrebno posebej poudarjati, ker že ime predavateljevo dovolj jasno govori o predavanju. Rečem le toliko, da je vse učiteljstvo z napeto pozornostjo poslušalo govor. Vsakdo izmed slušateljev je slišal nekaj novega, kar bo pri pouku s pridom uporabil v korist našega materne jezika. Naš jezik je lep, le potrebno je v govoru vso lepoto uporabljati. In v to je v prvi vrsti poklican učitelj. Gospodu govorniku je učiteljstvo s plaskanjem pritrdilo. Bodi mu torej tem potom še enkrat izrečena najpresrečnejša hvala z željo, da se zopet kmalu vidimo pri kakem zborovanju.

Nato se volijo delegatke k „Zavezini“ zborovanju. Prostovoljno so se oglasili: gospa Ana Grudnikova, gđe. Marija Grobovškova in tov. Karel Perko.

Prihodnje zborovanje je v jeseni.

D. G.

Štajersko.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje dne 12. julija t. l. točno ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju na Pilštanju po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Društvene zadeve.
3. Tema: „Naše delo“ — predava tov. A. Pesek iz Narpelja.
4. Volitev delegatov za „Zavezino“ zborovanje v Gorici.
5. Slučajnosti.

Točno ob 1/2 10. uri je seja socialnega odseka tega društva.

K polnoštevilni udeležbi vabi za odbor Grmovšek, t. j. predsednik.

Goriško.

Učit. društvo za goriški okraj je imelo svoje zborovanje dne 25. rožnika t. l. v Gorici v dvorani, ki jo je blagovoljno prepustila v ta namen goriška „Čitalnica“. Zbralo se nas je 76 udov. Tov. predsednik pozdravi navzoče v prvi vrsti g. okr. šol. nadzornika Fr. Finšgerja in otvori zborovanje. Po prečitnem zapisniku zadnjega zborovanja nam poroča g. Finšger o skioptikonu in njegovi uporabi. Za svoje temeljito in poljudno predavanje je žel od navzočih burno pohvalo.

Nato povzame spet predsednik Križman besedo in omenja zasluge dosedanjega društvenega predsednika, staroste tov. Juga, za naše društvo, za šolo in za naše interese. Tov. Tomaž Jug je deloval polnih 50 let na šolskem polju in vzgojil v Solkanu, svojem dolgoletnem službenem kraju, zavedno in trdno narodno predstražo v sosedstvu poitalijančene Gorice. Glavni smoter svojega delovanja je videl v vzgojnem oziru in videč neprecenljivo važnost izvenšolskega delovanja učiteljevega, je začel v tem oziru orati ledino. Njegova neumorna vztrajnost je premagala vse ovire in s ponosom zre lahko nazaj na svoj polstoletni trud, ki je rodil obile sadove. V priznanje njegovih zaslug ga je imenovalo naše društvo za častnega člana, kar naj bo plemenitemu tovarišu nekako povračilo za delo na polju narodne prosvete.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri vabi k izrednemu občnemu zboru, ki se vrši 16. julija t. l. ob 10. uri predpoldne v Rimanjih v „Narodnem domu“ s sledečim dnevnim redom:

1. Kaj nam je storiti, ker je deželni šolski zakon sankcioniran, a ni še publiciran?
2. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši, že nad dve leti se trudimo za izboljšanje naših gmotnih razmer in sedaj naj se ustavimo pri zadnjem koraku? Ne, to ne sme biti, zato se udeležite vsi člani tega zborovanja, a tudi one tovarišice in oni tovariši, ki niso še sedaj udje, naj se zbude in pristopijo k društvu ter naj izkušajo, da popravijo sedaj ono, kar so poprej zamudili. Čimveč nas je, tem lažje zmagujemo delo in

stroške, a priboljšek mora priti za vse ljudskošolsko učiteljstvo in ne le za društvenike. Torej na snidenje! 16. julija vsi v Rimanje!

O d b o r.

Srednješolski vestnik.

**** I. izvestje mestnega deklškega liceja v Ljubljani** in z njim združenih oddelkov je prineslo na prvi strani sliko novega poslopja imenovane šole, potem zgodovino, opis poslopja s črteži, opis slavnostne otvoritve, statut liceja in imenik kuratorija. Na deklškem liceju je poučevalo 12 učnih moči, na višji deklški šoli 6, na drugih zavodih pa 15. Za neobvezne predmete je bilo nameščenih 6 profesorjev, oziroma učiteljev z raznih zavodov. V I. razredu liceja je bilo koncem leta 36 gojenk, v treh razredih višje deklške šole z eno paralelko pa 160 gojenk. Po narodnosti so bile vse Slovenke. I. red z odliko je dobilo 8 gojenk v liceju in 53 v višji deklški šoli, I. red 27 v liceju in 116 v višji deklški šoli. Dvojke nima nobena gojenka. Ponavljalni izpit ima ena gojenka liceja in 2 višje deklške šole. Koncem izvestja so pravila internata „Mladike“.

**** Na ljubljanski realki** je bilo koncem šolskega leta 277 Slovencev, 200 Nemcev, 8 Italijanov, 5 Čehov, 3 Hrvati, 1 Poljak, 1 Rumunec. Realka pa je vendar povsem nemški zavod.

**** Za vstop v I. letnik ljubljanske ženske pripravnice** se je oglasilo 113 kandidatkinj. Sprejeti pa se jih more le okrog 40 do 50. Kam s tolikim duševnim proletariatom?!

**** Gimnazija v Kranju** je štela koncem šolskega 1908. leta 300 učencev in dve privatistkinji. Poučevalo je na zavodu 13 rednih učnih oseb in 4 suplentje.

**** Sklep šolskega leta na slovenski nižji gimnaziji v Celju** izkazuje letos glasom letnega poročila tako žalostne uspehe da nas za bodočnost navdaja opravičena bojazen, kaj bo z zavodom, ako pojde tako naprej. Na zavodu, ki je imel v prvem razredu paralelko, je bilo 164 učencev, vsi slovenske narodnosti. Nepovoljen uspeh, vstevši izkušnje, ima 49 dijakov, torej domala tretjina; odličenjakov je 11. Najslabše uspehe je dosegel drugi razred, v katerem ima osem dijakov dvojko, 3 trojko, in 5 izkušnjo; izmed 45 dijakov tega razreda jih ni dovršilo torej 16, to je več kakor ena tretjina razreda.

**** Na gimnaziji v Beljaku** je bilo v ravnokar zaključenem šolskem letu 279 učencev, med njimi pa le — 9 Slovencev.

**** Goriška gimnazija** je imela v preteklem letu 546 učencev, med temi je bilo Slovencev 272, Lahov 226, Nemcev pa le 46, a še od teh ni nihče domačin. — Šolsko leto so dovršili: 70 z odliko, 375 prvi, 38 drugi, 19 tretji red; ponavljalni izpit bo delalo 33 učencev, 11 pa je ostalo neizprašanih. — K sprejemnemu izpitu se je oglasilo 47 Slovencev in 35 Lahov z Nemci vred. Za tako gimnazijo so vrinili zopet dva nova nemška profesorja. O, potrpežljivost našega ljudstva, kje so tvoje meje?!

**** Na goriški realki** je bilo sprejeto v začetku leta učencev 501, izstopilo jih je tekom leta 78, ostalo torej koncem leta 423. — Po narodnosti je: 143 Slovencev, 217 Lahov in 54 Nemcev. — Z odliko jih je končalo šolsko leto 11, prvi red jih je dobilo 283, drugi red 72 (v prvem polletju 137!), tretji red 8; ponavljalni izpitov je dovoljenih 46! — Iz Gorice je bilo učencev 128, z dežele 144, drugi iz raznih dežel. — Z rezultatom na realki ne more biti nihče zadovoljen. Kako se dela z mladino na tem zavodu, se vidi iz tega, da je bil rezultat koncem prvega tečaja strašno slab, sedaj pa se je nekoliko izboljšal. To kaže, da ni bil opravičen slab rezultat koncem prvega polletja! Pred vsem pa bode v oči dejstvo, da je izstopilo 78 učencev! Kdo jih ima na vesti?! Ravnatelj Gassner s svojimi pajdaši naj izpraša svojo vest. — Zahtevamo, da se ta človek ne vrne več v Gorico.

Književnost in umetnost.

Matica Slovenska. Knjige „Matice Slovenske“ za l. 1908. so se začele tiskati in izidejo brez dvoma na začetku decembra t. l. Po pravilih (§ 3.) se članarina plačuje v prvi polovici vsakega leta. Lani več članov ni moglo dobiti knjig, ker so se prijavili, ko je bilo število naklade davno že določeno. Ako se pošlje članarina po določbi pravil, so gg. člani in „Slovenska Matica“ ovarovani neprilik.

Zvonček prijavlja v 7. letošnji številki to-le lepno vsebino: 1. Slovenska zemlja. E. Gangl. Pesem. — 2. Počitnice. Andrej Rapč. Povest. — 3. Cvetje in metulj. Podoba v barvotisku. — 4. Mladi fizik. J. N. Poučni spis s podobo. — 5. Rokovnjaček Viden. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 6. Poučne razpravice o jubilejskih znamenjih. Janko Polak. Poučni spis s podobo. — 7. Mlada modrijana. Fr. Koldnik. Pesem. — 8. Pouk in zabava. Dober tek. Podoba. — Najmanje brodivrje. — V zadnjem trenutku. —

*) No, c. kr. deželni šolski svet kranjski praktičarja pa tako, da se tudi nič ne ozira na terno-predlog krajnih, c. kr. okraj, oziroma mestnih šol. svetov, temveč imenuje na odgovorna mesta osebe, ki se slučajno solnčijo v milosti klerikalne ali nemške stranke. Kvalifikacija in izpričevala so postranska stvar!

Iz šole. — Demant. Ljubomil Vidmajer. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Kulturno delo.

+ **Zveza narodnih društev** se je doslej ustanovila za Goriško ter za Štajersko in Koroško skupaj. Edino na Kranjskem še nimamo take organizacije, ki bi bila jako potrebna. Potem bi se dala ustvariti tudi centrala za vse slovenske pokrajine. Popolnoma se strinjamo z nazori „Domovine“, da bi bilo na ta način ne le olajšano enotno delo za prosveto naroda, temveč da bi bil tudi olajšan boj proti njegovemu zastrupljanju zlasti po klerikalnem časopisju. Bilo bi to res vredno slavljenje Trubarjeve štiristoletnice!

+ **Ljudska knjižnica v St. Jurju ob juž. žel.**, tako nam poročajo, vrlo uspeva ter ima čimveč odjemalcev izmed kmetijskega našega ljudstva. Tu se vidi, kaj zmore dosledno, neustrašeno delo. Vsa čast tamošnjemu učiteljsstvu, osobito tov. K. Kvedrul! Isto tako izvrstno posluje mlekarna v St. Jurju vključ vsem mahinacijam klerikalne stranke. Naš narod že uvideva, kdo mu res dobro hoče. Vse hujšanje duhovnikov nič ne izda. Kmetu res pomagati, pridobivati mu gmotnih pripomočkov; to velja. Zato pa le dalje tako in zama bo ves napor naših ljudskih izkoriščevalcev!

+ **190. vodstvena seja družbe sv. Cirila in Metoda** dne 19. rožnika je vzela na znanje, da „Kat. pol. in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“ v Celovcu ni odgovorilo vodstvu, ki ga je pred nekaterimi meseci vprašalo za svet zaradi ustanovitve družbinega vrta in šole v Borovljah; da pravkar imenovano društvo ni odgovorilo, kaj je storiti, da se reši neka šola na Koroškem iz objeta „Schulvereinovega“; da vodstvo družbine šole v St. Rupertu pri Velikovu ni odgovorilo na vodstven dopis, ki zahteva pojasnila, kam gre denar nabran za velikovsko šolo; da nadškofijstvo v Gorici ni odgovorilo, ko ga je vodstvo prosilo za slov. kateheta na neki šoli, ki se ustanavlja na Goriškem. — Službo učitelja in voditelja družbine šole na Muti je dobil nadučitelj v Stoperah Anton Hren. Rešilo se je neko vprašanje zaradi krminske šole. Dovolilo se je 5000 K brezobrestnega posojila obmestni šoli na Štajerskem pod pogojem, da bo učni jezik slovenski; 300 je dobila po enakem pogoju neka šola na Koroškem. Odobrile so se priznalo nove pokroveljnine, in sicer: posojilnica v Mariboru, 2. „Kmetiska posojilnica za ljubljansko okolico“, 3. omizje „Za plotom“, hotel Seidel v spomin inženirja mecena Polaka, 4. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani, 5. ženska podružnica v Laščah 4. pokroveljnine. — Velika skupščina bo zborovala letos v Ptuj dne 8. septembra.

Politiški pregled.

* **Državni zbor.** Z veliko večino je poslanska zbornica po kratki debati sprejela nujni predlog socialnih demokratov glede zavarovanja delavcev za starost in onemoglost. Minister baron Bienert je izjavil, da si bo vlada v smislu prestolnega govora prizadevala ustvariti zavarovanje, ki bo zaslužilo tako ime. Seveda se bo treba pri tem ozirati na moči državnih financ in na domačo produkcijo. Vlada upa, da bo mogla tozadevni zakonski načrt predložiti parlamentu takoj v jeseni, ko se zopet sestane, kar se zgodi najbrže 3. novembra. Zakon pa ne bo obsegal le reforme bolniških blagajnic, zavarovalnic zoper nezgode, za starost in onemoglost delavcev, temveč bo skrbel tudi za tisti krog samostojnih gospodarjev, ki so po svojem življenju najbližji delavcem in ki so ravno tako potrebni preskrbe v starosti in onemoglosti. — Ministrovo izjavo je zbornica živahno odobrvala. — Posl. Axmann je predlagal, naj se tudi tistim privatnim uradnikom, ki so glede dohodkov enaki delavcem, oziroma samostojnim gospodarjem, priznajo državni prispevki k rentam. — Poslanec Hribar je interpeliral skupno vlado, naj bi se v ministrstva poklicali uradniki, ki so večji jugoslovanski jezikov. — Poslanec Žitnik je interpeliral justičnega in poljedelskega ministra glede jezika pri odlokih v agrarnih operacijah na Kranjskem. — Končno je odgovarjal minister Marchet na interpelacijo nemških poslancev zaradi češke Komenskega šole na Dunaju. Minister je povedal, da se z njegovo naredbo glede izpitov na imenovani šoli ni ničesar izpremenilo v pravnem oziru. Svojo naredbo je naznanil 5. maja t. l. v proračunskem odseku, ne da bi se bil kdo proti temu oglašil. Glede podelitve javnosti šolam na Niževavstrijskem je opozarjal minister na svojo izjavo v proračunskem odseku, ki temelji na razsodbi državnega sodišča, zaradi katere razsodbe je na Niževavstrijskem le nemščina v deželi navadni jezik. — Posl. Horský: „Kaj pa so 450.000 Čehov na Niževavstrijskem?“ — Minister je končno še izjavil, da Komenskega šola sploh ne more dobiti pravice javnosti. — Poslanec Soukup je utemeljeval nujni predlog zaradi uvedbe splošne enake, direktne in tajne volilne pravice za nekatere deželne zbornice. Poslanec Soukup je rekel v svojem utemeljevanju, da so socialni demokrati vložili ta nujni predlog zato, naj bi

vlada z uvedbo splošne volilne pravice preskrbela delavcem pristojni jim vpliv na deželne zadeve, preden sanira deželne finance z zvišanjem davka na žganje.

* **Dunajski župan proti Čehom.** Dne 2. t. m. je sprejel župan dr. Lueger v občinsko zvezo ljudskega pevca Lorenza. Pri tej priliki je imel nagovor, v katerem je rekel, naj ljudski pevci njemu in občinskemu svetu pomagajo germanizirati na Dunaj prihajajoče Čeha in jih preustvarjati v dobre Dunajčane. Češke kroge je sprva ta Luegerjev govor razburil, da so hoteli nanj reagirati, a kasneje so se pomirili, češ, Luegerja ni več smatrati za resnega človeka.

* **Imenovanje hrvaških škofov.** Z Dunaja javljajo, da so prešli iz Rima zaupne vesti, da je rimska kurija odbila enajstoric kandidator, predloženih od barona Raucha, na izpraznjeni škofijski stolici v Djakovu in v Senju.

* **Za odpravo smrtnih kazni na Ruskem.** V dumi je podpisalo 105 poslancev predlog za odpravo smrtnih kazni. Predlog so podpisali vsi poslanci leve in mnogo oktrobristov.

* **Reforme v Vatikanu.** Izšel je dne 6. t. m. papežev dokument o reformah kongregacij, kar je pri papeževi vladi isto, kakor razna ministrstva pri posvetnih vladah. Najvažnejše reforme so sledeče: Sporne stvari, tako civilne kakor državnopravne, se vzamejo kongregacijam ter se izročijo sodnim oblastim rota romana in signatura iustitiae. Kongregacije obdržijo le razsodbe v disciplinarnih zadevah. Sv. oficij obdrži razsodbo v zadevi dogem glede zakramentov in mešanih zakonov. Kongregaciji sv. oficija ostane obramba verskih in navedenih nauk; načelnik ji ostane papež. Konzistorijalna kongregacija ima imenovanje škofov, nadzorovanje škofij in seminarjev. Glavni namen novih reform je, da se ločijo zakonodajne in disciplinarne zadeve, ki ostanejo kongregacijam, dočim se vse sporne stvari izročijo sodnim oblastim. Nadalje se uredi postopanje prve instance in vzkljenega postopanja. Ubožni dobe brezplačno zagovornišvo ter se oproste vseh taks, dočim se srednjemovitim znižajo. Urede se tudi imenovanja, pravice in plače uradnikov.

* **Uradni jezik v Dalmaciji.** Italijanski politični krogi so skrajno razburjeni, ker so socialistični poslanci izjavili, da se ne marajo pridružiti zasnovani akciji proti vladni nameri, ki hoče urediti uradni jezik v smislu pravičnosti za Hrvate.

* **Dva milijona za verski zaklad.** „Glasnik biskupije bosanske in sriemske“, organ djakovske škofije, javlja, da vsota — ki jo je uprava posestev škofije djakovske izročila verskemu zakladu za sedmivakance, t. j. od smrti škofa Strossmayerja — znaša dva milijona kron.

* **Železniška pragmatika.** Akoravno železniška pragmatika za Hrvaško še ni zakon, ker ni še zakonito promulgirana, jo vendar trgovinski minister Košut izvaja z vso silo. Čuje se, da je izdal naredbo, po kateri ne sme biti nameščen na železnici nihče, ako ne zna madjarski.

* **Popolna ustava v Rusiji?** Iz Petrograda javljajo: V soboto je bil ministrski predsednik Stolipin v posebni avdijenci pri carju, prej nego je odpotoval v finsko vodovje. Avdijenca je trajala eno uro. Ministrski predsednik je poročal carju o stanju v Rusiji in je rekel, da se je stanje v deželi znatno izpremenilo in da je nade, da pride v kratkem času do popolnega miru in reda v državi. Zato da je prišel čas, da car izpolni svoje obljube o svobodščinah. Car Nikolaj je povsem privolil v ta predlog Stolipina in je obljubil, da po svojem povratku podeli obljubljene svobodščine. Tudi Židje bodo baje proglašeni enakopravnimi z drugimi državljani.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Učiteljsko društvo za postojnski okraj 200 K kot čisti dohodek jubilejskega koncerta, ki ga je priredilo društvo v proslavo 60letnega vladarskega jubileja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.; g. Ivan Thuma, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Postojni, 5 K; Janko Žirovnik iz St. Vida za v juniju razprodane Narodne pesmi za šolsko mladino 60-74 K; g. Joško Bergant, učitelj na Turjaku, za tekoče leto 24 K; Troštov Metodek z Iga 5-20 K; učiteljsvo v Rajhenburgu 8 K; g. Miloš Roš iz Hrastnika 1 K; g. Anton Smrdelj iz Ljubljane 10 K; g. Josip Kobal iz Dolenjavi pri Senožečah 2 K; učiteljsvo na Vranskem za julij 6 K; Ljubljansko učiteljsvo prikegljalo v dan sklepa šolskega leta 5 K; člani izobraževalnega društva v Dolenjavi pri Senožečah 14-40 K mestno vstopnine k jubilejnemu koncertu v Postojni; gđ. Angela Troštova iz Vodice 2 K; g. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; skupaj 345-34 K; zadnjič izkazanih 2617-80 K; skupaj 2963-14 K. Bog plati!

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Vestnik.

List za šoli odraslo mladino začne izhajati šeta mesec v Učiteljski tiskarni. Vsebinsko listu bo poučna in zabavna. Naslov mu bo Naša bodočnost.

„Naša bodočnost“, poučen in zabaven list za odraslo mladino, bo nepolitiški in nestranski. Poleg leposlovnega dela bo obsejal članke poučne vsebine iz slovenske in slovanske zgodovine, zemljepisja, cerkvene zgodovine, prirodoslovja, narodno-gospodarske sestavke, članke iz narodne kulture, opise slovenskih slavnih mož, literarne uvode i. t. d. — Somišljenike iz učiteljskega in drugih stanov prosimo, da list gmotno in duševno podpirajo in ga razširjajo križem slovenske domovine. Kdor ima čut in srce za vzgojo ljudski šoli odrasle mladine, ki se čestokrat rada izgubi in zaide na napačno pota, ga prosimo, da stopi v krog sotrudnikov „Naše bodočnosti“ ter pošljejo na podstavi zgoraj omenjenega programa primerne članke za list, in sicer za zdaj kar na naslov Učiteljske tiskarne.

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Matija Hiti iz Doba. Hvala!

Za slepe otroke. Kakor nam poročajo, se odda meseca septembra 1908 v c. kr. vzgojnem zavodu za slepce na Dunaju dvoje mest ustanove dvornega svetnika viteza Zhishmana. Do teh ustanov imajo pravico slepi ubožni otroci obojega spola brez razlike veropovedanja in sicer najprej takšni, ki so rojeni na Kranjskem, potem takšni, ki so rojeni na Koroškem in naposled takšni, ki so rojeni na Štajerskem. Prošnje, ki jih ob dokazanem ubožstvu ni treba kolkovati, je vložiti pri ravnateljstvu c. kr. vzgojnega zavoda za slepce na Dunaju II., Wittelsbachstrasse 5, najkasneje do 30. julija 1908. Prošnjam je priložiti rojstni list, domovinski list, krstni list, ubožni list, izpričevalo o cepljenih kozah in izpričevalo, da je prosilec dobrega zdravlja kakor tudi reverz, s katerim se zavezujejo starši ali njih namestniki, da bodo gojenca, ako se sprejme, na svoje stroške pripeljali, v zavod ter po dokončani izobrazbi ali če drugače pride uradno naročilo, prišli ponj ter ga prevzeli v nadaljno preskrbo.

Mestne ljudske šole ljubljanske imajo vse v svojih izveštjih na prvem mestu cesarjevo sliko, potem pa spise o cesarjevi vladarski šestdesetletnici. Izveštje I. deške ljudske šole ima še spis „Počitniška naselbina za ubožne otroke ljubljanskih ljudskih šol, ki ga je spisal vodja J. Dimnik.“

Na I. 5. razredni deški ljudski šoli (na Ledini) je bilo 679 učencev, od katerih je bilo 672 Slovencev. Sposobnih za vstop v višji razred je bilo 562, nesposobnih pa 111 učencev.

Na II. deški ljudski šoli je bilo v osmih razredih s sedmimi paralelkami 768 učencev, od katerih so bili le 4 neslovenske narodnosti. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 613, nesposobnih pa 153 učencev.

Na III. deški petrazrednici z eno paralelko je bilo 272 učencev, razun dveh vsi Slovenci. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 245, nesposobnih pa 26 učencev.

Na mestni slovenski osemrazredni dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu z 11 paralelkami je bilo koncem leta 1081 učenk, po narodnosti 1050 Slovenk, 11 Nemk in 20 drugih narodnosti. Za vstop v višji razred je bilo sposobnih 933, nesposobnih pa 134. Pouchevalo je na zavodu poleg voditeljice še 11 stalnih učiteljic, 1 katehet, 5 pomožnih učiteljic, 4 suplentke in 2 radovoljki.

Tečaj za učitelje, ki bi poučevali v trgovskih strokah na obrtnih nadaljevalnih šolah bo od 15. septembra do 1. oktobra t. l. na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani in je deželna vlada na podlagi prijavi in stavljenih predlogov določila zanj sledeče tovariše učitelje in nadučitelje: s Kranjskega: Franca Ivanca v Kranju, Emila Tomšiča v Smartnem pri Litiji, Karla Mahkota v Trzinu, Franca Ranta v Radečah pri Zidanem mostu, Ivana Stepišnika v Toplicah-Zagorju, Vincenca Zaletla v Postojni, Otmarja Novaka in Rudolfa Pleskoviča v Idriji (rudarska šola), Jakoba Pretnarja, Franca Gärtnerja na I. ozir. na II. mestni slov. deški šoli v Ljubljani, Antona Likozarja v reševalnici za zanamnjene dečke na Rakovniku, Viktorja Miheliča v St. Vidu nad Ljubljano in Rudolfa Kumpa v Cerknici; iz Goriške: Alojzija Urbančiča iz Mirna, Avgusta Tanceta iz Nabrežine, Rudolfa Vižintina iz Renč, Pavla Mediča iz Gabrovice in Maksa Kuntika iz Solkana; s Štajerskega: Franca Pristovška iz Zaleca in Josipa Korbana iz Gornjega grada.

Okrajna učiteljska konferenca logaškega okraja se je vršila dne 1. julija v šolskem poslopju v Dolenjem Logatecu. V proslavo 60letnega vladanja Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. je bila najprej slovesna sv. maša. Takoj po maši se je podalo učiteljsvo v šolsko poslopje h konferenci, ki jo je otvoril g. nadzornik z govorom, v katerem je proslavljal redek slučaj 60 letnega vladanja Nj. Veličanstva in navajal učiteljsvo k hvaležnosti, ki jo dolguje predvsem svojemu dobremu cesarju kot najvišjemu prijatelju, zaščitniku in

podporniku šolstva. V lepih besedah je združil g. nadzornik izraze hvaležnosti z vdanostno izjavo, ki jo je prečital glavarju in učiteljsstvu ter prosil, da jo naj predloži visokemu predsedstvu vojvodine Kranjske, da jo isto predloži pred Najvišji prestol kot izraz vroče ljubezni. Kot darilo pa podaja Nj. Veličanstvu sveto obljubo, da bo delalo vedno z vsemi močmi za srečo ljudstva in procvit nežne mladine, ki jo tako ljubi. — Navdušeno je učiteljsvo pritrdilo tej vdanostni izjavi s trikratnim „Slava!“ in s cesarsko pesmijo. Gospod okrajni glavar se je zahvalil c. kr. okr. šol. nadzorniku za govor. Nato je pozdravil g. c. kr. okr. glavar vse logaško učiteljsvo kot novi predsednik c. kr. okr. šol. sveta in poprosil učiteljsvo, da bi delalo vneto v prosepah ljudske izobrazbe, obenem pa da bi imelo tudi zaupanje na c. kr. okr. šol. svet, ki želi, da se šolstvo v logaškem okraju kolikor mogoče povzdigne. — Gospod nadzornik za tem otvori konferenco s pozdravom in imenuje za svojega namestnika c. kr. ravnatelja idrijske šole tov. Alojzija Novaka. V nadaljnjem nagovoru se je spominjal umrle tovarišice blage in ljube g. Modrijan-Peruške, na kar je vstalo vse učiteljsvo s sedežev v znak žalosti nad to izgubo. Ko sta bila per acclamationem voljena za zapisnikarja tov. A. Šemé in tov. gđ. Minka Turkova, se je prešlo na dnevni red. Tov. Kostanjevec, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, je razpravljal o temi: Zakaj je slovniški pouk potreben v ljudski šoli? Dasi je vsebina slovnic suhoparna, vendar jo je znal predavatelj tako živiti, da je vse učiteljsvo z zanimanjem sledilo njegovim preizkušenim navodilom. S prav toplimi besedami se je zahvalil ob sklepu g. nadzornik predavatelju za jedrnat podatke pri slovniškem pouku, čemer je učiteljsvo pritrdilo z vidno hvaležnostjo. — Na to določi g. nadzornik za referentnjo o temi: Kako praznuj ljudska šola šestdesetletnico vladanja Nj. Veličanstva Franca Jožefa I., gđ. Jelenčev iz Godoviča. Tudi ta je pošteno rešila svojo nalogo. — Tov. Punčuh, nadučitelj in župan iz G. Logatca, prebere svoj referat: Razvitek šolstva logaškega okraja za vladanja presvetlega vladarja F. J. I. Referat je bil jako poučen in učiteljsvo je zvedlo o šolah domačega okraja marsikaj zanimivega. Tudi temu se g. nadzornik zahvali. V knjižnični odbor so bili voljeni tov. Punčuh, Čuk, Delak, Legat in gđ. Pehani. V stalni odbor so prišli tov. Šest, Repič, Likar, Benedek in gđ. Pehani. — Ko se je zahvalil ravnatelj Novak g. nadzorniku za vodstvo konferenco, jo je ta zaključil s prošnjo, da naj se zapoje še enkrat cesarska pesem. Po konferenci se je podalo vse učiteljsvo k slavnostnemu banketu, kjer se je veselilo skoraj do večera ob vselem prepevanju in kramljanju. Se ve, da je bilo pri tej priliki tudi dokaj navdušenih napitnic.

Okrajno učiteljsko konferenco za postojnski okraj smo imeli po dolgih letih zopet enkrat v Postojni dne 27. junija t. l. z že priobčenim vzporedom. Pred zborovanjem se je učiteljsvo z gg. nadzornikom in voditeljem okr. glavarstva udeležilo slovesne sv. maše. Po maši nas je najprej slikal domači fotograf g. M. Šeber, takoj na to pa smo se zbrali v bivši telovadnici, ki je bila vsa z zelenjem in cesarjevim kipom okrašena. Najprej pozdravi g. okr. šol. nadzornik navzoče učiteljsvo in predsednika okr. šol. sveta g. Schitnika nato navdušeno proslavlja presvetlega cesarja. Dalje prečita g. nadzornik vdanostno izjavo ki se soglasno odobri in odda voditelju okr. glavarstva, da jo on dalje izroči. Le-ta potem v daljšem govoru pozdravi učiteljsvo ter mu obljubi svojo pomoč, poudarjajoč, da je in bo vselej najboljši prijatelj učiteljsva, kar vzame to z veseljem na znanje. Za tem preidemo k dnevnemu redu. V prvo poda g. nadzornik — kakor slednje leto — prav temeljito sestavljeno poročilo o nadzorovanju tuokrajnih šol. — Za njim poroča vadniški učitelj tov. J. Kostanjevec o slovniškem pouku na ljubljanskih šolah, katero poročilo pa je bilo, žal, preveč prirojeno za vadniške šole; zakaj snov, ki naj bi se po njegovem mnenju predelala na ljubljanskih šolah, je mnogo preobširna in detajlirana, torej nemogoča iz enostavnega vzroka, ker nam ne dostaja potrebnega časa. Dalje je njegova trditev, da se vadi slovniški pouk brez posebnih „slovnic“, vsaj za novince in pa za šole z več oddelki neprava; saj moramo poleg kratke slovnic v Ganglovem drugem berilu na šolah z oddelki jemati na pomoč še prempoge vaje iz vseh štirih „Vadnic“ tako, da jih pred ukom napisujemo na šolske table. Tudi njegovo mnenje, da bodi slovniški pouk individualen, je uvaževanja vredno; toda bojim se, da se ne bi znal novinec v celem kaosu prav nič kretati; zato izrekam že davno izraženo željo učiteljsva, da bi se k „Tretjemu berilu“ Ganglovemu na podlagi teh berilnih sestavkov priredila primerna „slovnic“, podobna „Vadnicam“. Podal nam je pa tov. Kostanjevec v kratkem času svojega predavanja več koristnih nasvetov, od katerih navajam le enega. Opozoril je namreč učiteljsvo, da naj se učitelj, kadar nastopi novo službo in hoče uspešno poučevati slovnic, predvsem seznaní z narečjem dotičnega kraja, ker le potem lahko odvaža otroke raznih pogreškov, ki se jih navadno mnogo nahaja v domači govorici. Res vzorno poročilo je bilo končno sprejeto z odobravanjem. — Temo: „Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetlega

cesarja Franca Jožefa I.?" je izborni izdelal tov. Janko Grad, nadučitelj v Košani. Njegov sestavek je bil idealno navdušeno sestavljen. Referat je bil sprejet z navdušenim ploskanjem in "Živio"-klici. Tov. Grad je obljubil priobčiti svoje poročilo v "Popotniku". — Po kratkem odmoru je prečital dalje svoj izdelek še tov. Anton Skala: "Razvitek šolstva v postojnskem okraju za vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I." Tudi to poročilo je bilo vseskozi dobro sestavljeno, in sicer na podlagi mnogovrstnih virov, zaradi česar bi bilo prav, da ga poročevalec priobči "Popotniku", kar bo gotovo dobro hodilo kateremu poznejšemu kranjskemu zgodovinarju sploh. V tem poročilu so med drugimi navedene tudi zasluge našega g. okraj. šolskega nadzornika Iv. Thuma, in ko je omenil poročevalec njegovo ime, tedaj je nadzorniku vse učiteljstvo priredilo take navdušene ovacije kakršnih še menda ni doživel kdaj avstrijski šolski nadzornik. Ploskanje in "Živio"-klici kar niso hoteli prenehati. Srečnega se mora pač šteti mož, ki v tako odgovornem poslu, kakršen je baš nadzorniški, pridobi sreča vseh svojih podložnih učiteljev. Posebno čudno je pa, da naš nadzornik nima nobenega sovražnika vzlic temu, da opravlja svoj težavni posel že 32 let. Klic: "Na mnoga leta!" naj mu odmeva tudi iz našega učiteljskega lista! Pri točki "Poročilo knjižničnega odbora" je prišlo do male disharmonije in to popolnoma brez potrebe. Tov. nadučitelj Ravnikar iz Trnovca je namreč predlagal, da naj konferenca sklene, da se naroči za okrajno uč. knjižnico — "Slovenski učitelj". Temu nasprotno je pa predlagal popolnoma pravilno tov. nadučitelj Drag. Česnik, da se naj prepusti to knjižničnemu odboru, in je tov. Juvanec, načelnik knjižničnega odbora obljubil upoštevati Ravnikarjev predlog, češ, da je tako doslej vselej bila navada. Vzlic temu je Ravnikar obstal pri svojem predlogu ter je hotel, da konferenca odloči, da se "Slovenski učitelj" naroči.*) Zaraditga je dal nadzornik njegov predlog na glasovanje, ki je pridelal 6 glasovi proti približno 90. Česnikov predlog pa je bil potem soglasno sprejet. Knjižnični odbor je ostal dosedanji, v katerem so le postojnski učitelji; prav tako se ni nič izpremenil stalni odbor, ki so v njem tovariši Drag. Česnik, Rudolf Horvat, Ferdo Juvanec, Anton Skala in tovarišica Marija Doganova. Glede učnih knjig se sklene, da ostanejo vse dosedanje v rabi tudi dalje le Žirovnikove narodne pesmi za šol. mladino se poleg drugih sprejmejo, ker so že potrjene od ministrstva za uk in bogočastje. Samostojni nasvet je došel eden in ta od nadučitelja Horvata, ki nasvetuje, da se iz preostanka okrajne blagajne nabavi skioptikon. Njegov nasvet se sklene predložiti okraj. šol. svetu v uvaževanje. — S tem je bil dnevni red izčrpan in g. nadzornik zaključil konferenco z zopetnim "slava"-klicem na presvetlega cesarja. Po zborovanju okolo 2. ure pop. smo se skoraj polnoštevilno zbrali k skupnemu obedu. Toda zabave ni bilo nikakršne prvič, ker se je moralo učiteljstvo zgodaj odpraviti k pevski vaji za večerni koncert, drugi pa tudi, ker je bilo zaradi dolgotrajajoče konference precej utrujeno. Pripomnim le, da je marljivi društveni blagajnik med obedom nabral 71 članov, od katerih je slednji plačal po 3 K letnine, za okrajno učiteljsko društvo, ki je po 4. juliju vstopilo že v 21. leto svojega obstanka. Tudi dva znana klerikalna učitelja sta vstopila v društvo, dobro se zavedajoč vsaj v tem slučaju, da je le v trdni naši organizaciji — moč!

Jubilejska okrajna učiteljska konferenca za krški okraj se je vršila dne 27. junija t. l. v Krškem. Ves dnevni red se je naslanjal na jubilej šestdesetletnega vladanja našega cesarja, zato se je izvršila konferenca slavnostno. Po službi božji smo se zbrali v telovadnici meščanske šole, kjer je imel g. c. kr. okr. šolski nadzornik Lj. Stiasny slavnostni govor: "Cesar Franc Jožef I." Na podlagi 50 skioptičkih slik nam je očrtal življenje našega vladarja od njegove prve mladosti do danes. Seveda se je največ oziral na dobo njegovega vladanja. Opisal nam je vse glavne vesele in žalostne dogodke, ki so ga zadeli v tem dolgem času. Pri vsem pa nas je v prvi vrsti opozarjal na kulturno zgodovino te dobe. Ob sklepu je na predavateljev poziv zbrano učiteljstvo cesarju Francu Jožefu I. zaklicalo trikratni "slava!" — Po slavnostnem govoru smo se podali v risarsko slavnostno dvorano, ki je bila za to priliko kaj ukusno okrašena. V ospredju doprsni kip cesarjev med svežim zelenjem z lovorovim vencem na glavi. Nad kipom na tabli v slovenskih barvah narisani letnici 1848—1908. Vsa čast krškemu učiteljstvu za trud, ki ga je imelo pri tej prireditvi. Ne moremo si kaj, da ne bi omenili še neke novosti in dvorani. Presenetila nas je slika v barvah na celi zadnji steni dvorane. Slika je menda kopija po "Aus der Kinderzeit", künstlerische Wandfriesse von Paul Heydl". Predstavlja nam v krasnih barvah in v naravni velikosti vrt v evetochi pomladni obleki, na njem pa otroke obeh spolov z raznim vrtnim orodjem pri delu. Slika je izvršil tovariš Karel Humek, strokovni učitelj na mešč. šoli v Krškem. Poznali smo ga že kot jako spetnega risarja, a da je tudi na slikarskem polju doma, nam je pokazal s tem delom.

*) Ravnikar praznuje letos desetletnico znamenitega govora pri slavnostni seji "Zaveze" v "Narodnem domu" v Ljubljani. Živio!

Čast mu! V slavnostni dvorani otvoril g. nadzornik konferenco. Pozdravi zbrano učiteljstvo, posebno goste in imenuje za svojega namestnika tov. dr. T. Romiha, ravnatelja mešč. šole. Po izvolitvi zapisnikarjev in overovalcev zapisnika preide k točki: nadzornikovo poročilo. V nasprotju z drugimi leti je opustil g. nadzornik vse metodične, statistične in druge opazke in je razpravljal o vzgoji otrok sploh in o npravo pokvarjenih mladini posebej, ozirajoč se na željo vladarjevo, da naj se ravno v jubilejskem letu kar največ stori za te nesrečneže. Že tu bodi omenjeno, da se na predlog tov. Malnariča vsa konferenčna predavanja izdajo v posebni jubilejski knjižici, zato se vseh dotaknemo le mimogrede. Ta sklep moramo najprejrežneje pozdravljati. Pač bi bilo škoda lepih sestavkov, sadov napornega dela, da bi obležali v rokopiših in se poizgubili, ne da bi komu koristili. Tiskane pa bo prebiral rad vsak zdanji in poznejši šolnik z zanimanjem in s pridom. — "Razvoj ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I." nam je naslikal tov. Rant iz Radeč. Predavanje je bilo takorekoč nadaljevanje nadzornikovega slavnostnega govora. Zanimiva je bila med drugim posebno statistika šol v letu 1848 v primeri z ono v letu 1908. Predavatelj je žel zasluzno pohvalo. S posebnim navdušenjem pa je bila sprejeta od njega sestavljena vdanostna izjava, ki se je takoj brzojavnim potom odposlala na kabinetno pisarnico. Predavanje gđ. Kobau: "Kako naj se goji v ljudski šoli ljubezen do domovine?" je častno zakrožilo slavnostna predavanja. Delo je krasno. Upamo, da se bo še krasnejše pokazalo tiskano. — Novo uvedeno metodo govorništvu priporočamo v posnemanje pri prihodnjih konferencah. — Ostale točke dnevnega reda so se rešile hitro. V stalni odbor so izvoljeni: učitelji gpe. A. Romihova in A. Kocijančičeva in nadučitelji A. Lunaček, F. Rant in J. Cvirn, v knjižnični odbor pa učitelji A. Romihova in P. Ziererjeva, ravnatelj dr. T. Romih, strok. učitelj J. Magerl in nadučitelj J. Adlešič. — Z namestnikovo zahvalo predsedniku za ljubeznivo vodstvo in s petjem cesarske himne se je zaključil oficialni del konference, ki so se je udeležili kot gostje gg. Viljem Pfeifer, ud c. kr. okr. šol sveta, mestni župnik Renjé in veroučitelj Vidmar. — Skupnega kosila na senčnatem vrtu g. Gregoriča se je udeležilo učiteljstvo polnoštevilno. Vrsto krasnih napitnic je otvoril g. nadzornik. V imenu zbranega učiteljstva je napil presv. cesarju Francu Jožefu I. kot pospeševalcu in zaščitniku ljudskega šolstva. Med več drugimi naj še omenimo napitnico tov. Malnariča na tovarišice. Odgovarjala mu je gđ. Kobau v zbranih besedah. V svojem govoru je posebno navduševala kolegince za delovanje izven šole. Upamo, da krasne besede niso padle na nerodovita tla, temveč da obrode obilen sad v blagor ljudstva. Na to so se zglasili prostovoljno delegati za "Zvezino" zborovanje. — Po napitnicah se je razvila kaj neprisljuna živahnost med navzočimi. Za zabavo je skrbel pevski zbor, ki je zapel več lepih pesmi. Med temi je posebno ugajala neka srbska skladba. Dasi težka, se je izvajala precizno in žela toliko odobravanja, da se je morala ponavljati. Za smeh so skrbeli znani humoristi. Seveda je imel med kolegi glavno besedo tovariš Humek, izmed koleginj pa je bila na tem polju kaj vztrajna gđ. Kolnikova. V spomin na ta lep dan se je dalo vse učiteljstvo skupno fotografirati. Vsak izmed navzočih naj bi si preskrbel to sliko, ki ga bo vedno spominjala vsaj na eden veselo preživeli dan njegovega življenja. S tem bi lahko zaključili to poročilo. Toda razne rezke, a opravljene opazke, ki so ta dan padale na naslov šefa c. kr. okr. šol sveta, nam tega ne dopuste. Opazk ne bomo navajali. Konstatiramo samo suho dejstvo, da se g. c. kr. okr. glavar ni udeležil niti jubilejske konference, niti poznejšega sestanka učiteljstva. Kaj hočemo! Je gospod pač dober prijatelj šole in učiteljstva. Zato se pa ne smemo čuditi, da ga ne pozna v obraz niti polovica učiteljstva krškega okraja.*)

Slavnostni koncert, ki ga je priredilo "Učiteljsko društvo postojnskega okraja s prijaznim sodelovanjem slav. postojnskega salonskega orkestra v Postojni" dne 27. junija 1908 v veliki dvorani Narodnega hotela v proslavo 60letnega vladarskega jubileja Njega Velikanstva cesarja Franca Jožefa I., se je obnesel vobče dokaj povoljno, le v glnotnem oziru smo daleč zaostali za onim krškega učiteljstva, zakaj kosmatih dohodkov je bilo le 280 K, čemur je vzrok prevelika indolence postojnskih tržanov. Zavedno učiteljstvo je od naprednih Postojncev pričakovalo, če ne udeležbe, vsaj vstopnino, ker je bil čisti dohodek določen za tako blag namen — "Učiteljskemu konvikt" v Ljubljani. Navzočih je pa bilo mnogo uradnikov (vendar ne vsi, kakor bi bilo primerno za slavnostni koncert) in mnogo učiteljev ter učiteljic. Vzpored se je izvršil točno po programu. Slavnostni govor je imel dobroznani govornik tov. Drag. Česnik. Takoj na to je odpel moški zbor za ta večer primerno pesem Nedvedovo: "Avstrija moja." Na to je nastopil slavnostni salonski orkester,

*) Čujemo, da hodi ošabnost pred padcem. Pa je tudi res, da so Poturice hujše od Turka. Sicer se pa vidi v tem glavarju tudi košček sistema: okr. šol. svetu načeluje mož, ki nima o šolstvu pojma.

Uredn.

ki je najprvo dve in še ob sklepu dve, torej skupaj štiri prav lepe koncertne točke vrlo dobro proizvajal pod vodstvom kapelnika g. Kubište. Prav ugajala sta mešana zhora: "Vijoličen vonj" in "Pomlad", ne toliko moški zbor "Večer na Savi", zakaj za to veličastno pesem je treba mnogo več pevcev nego 16, kolikor jih je nastopilo ta večer. — Bolj sta nas zadovoljila obo solista: tovarišica Lampetova s svojim srčkanim sopranom, da se izrazim z istim označenjem kakor neka tovarišica — v solospvih J. Procházke: "Tak' si lepa..." in dr. B. Ipavec: Romanca iz operete "Tičnik", ter tov. A. Stritar s svojim umetniškim igranjem na violoncellu. Oba solista je jako fino in decentno spremljeval naš vrli tovariš in skladatelj F. Juvanec, ki je tudi vadi in vodil vse zборе ter je sploh največ pripomogel, da se je tako povoljno izvršil slavnostni koncert; zato zasluži — priznanje!

Prepoved kajenja. Vse ogrske komitatne oblasti onstran Dunava so izdale prepoved za kajenje mladoletnih. Otrokom izpod 15 let se ne smejo prodajati ne smodke ne cigarete. Tudi pri nas bi taka prepoved nič ne škodovala.

Šolska razstava. Dne 12. t. m. priredi šola v Tomišlju šolsko razstavo. Ob 4. popol. šolska slavnost, deklamacije, petje in igra. Slavnost se vrši v šolskih prostorih. Prijatelji šole dobro došli!

Iz Kuželja nam pišejo: Dne 7. t. m. so ogledali premogokopove prostosede učitelja Ivanetiča na kranjsko-hrvaški meji v Kočevskem okraju na onem mestu, kjer je bilo dosedaj glavno delo. Navzoči so še bili: trgovci Ivanetič iz Celovca, Pleterski iz Ljubljane, Skutski iz Linca. Pregled je izvršil rudarski inženir iz Celja. — Zraven sta bila tudi rudar Piškur in kovač Skvarč, ki je že pred 15 leti tu našel sledove premoga. Premog bo baje jako fin.

Na hrvaški trirazredni deški in trirazredni deklški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Pulju je bilo v šolskem letu 1907/08 dečkov 202 in 183 deklic. Na vzporednicah v Vinkuranu je bilo 33 dečkov in 30 deklic, na vzporednici v Banjolah 21 dečkov in 19 deklic. Poučevalo je 9 učnih oseb.

Služba. Na trirazrednici na Suhoru se razpisuje učno mesto v stalno, oziroma začasno popolnjenje. Zadostno opremljene prošnje naj se vlagajo do 19. julija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju.

Šolsko zdravstvo.

Pri telovadbi z ročki se je treba v prvi vrsti ozirati na to, da ročki niso pretežki. Nikdar ne bi smele n. pr. ženske začenjati svojih vaj z ročki, težjimi od 1 kile. Po šestmesečni vaji sme povečati telovadeč težo za četrt do pol kile. Čisto napačno je, jemati si morda za zgled atleta po poklicu. Ti vežbajo z enostransko telovadbo svoje moči enostransko na stroške svojega zdravlja. Mi bi dosegli ravno nasprotje tega, kar hočemo doseči. Opomniti je nadalje, da ne kaže telovaditi z ročki v razvedrilo in pokrepčilo po duševnem delu. Na ta način bi le povečali utrujenost in naš duh bi potem še težje delal. Razume se samoobsebi, da je treba med telovadbo prav posebno skrbeti za dober zrak. Najboljše uspehe dosegamo, ako telovadimo v vrtu ali sicer kje na prostem.

Sadje. Čas je tu, ko dozoreva razno sadje. Opozorili bi zategadelj, da je jako zdravo uživati s sadjem obenem tudi kruh. To velja posebno za otroke, ki jih po sadju rad trebuh boli, in sicer večinoma že zato, ker sadje premalo žvečijo. Vsako sadje treba dolgo in dobro žvečiti in to se da najbolje s kruhom. Vsem staršem torej, ki hočejo ohraniti svoje otroke zdrave in zlasti jih obvarovati driske, bodi priporočeno, naj svoje otroke od malega navajajo, da bodo jedli sadje samo s kruhom. Omenjeno bodi pri tem, da velja v nekaterih deželah celo za nesposobno, jesti sadje brez kruha.

Strupene gobe. Na čem spoznaš strupeno gobo? 1. Mlečnato gobo smatraj vedno za strupeno. 2. Strupene gobe imajo zoprn duh, posebno ako jih zmečkaš. 3. Če prelomiš zdravju škodljivo gobo ali kar je še bolje, jo z nožem prerežeš, postane navadno (a ne vedno) prereza modrikasta. 4. Ako vzameš košček strupene gobe v usta in ga malo požvečiš — seveda tako, da nič ne požreš — boš čutil, da te bo na jeziku peklo in srbelo. 5. Starih, puhlih in trhljih gob ne vzemi. Najbolj nevarna je mušnica, ki jo pač vsakdo pozna.

Razgled po šolskem svetu.

— **Deželna meščanska šola v Celju** je štela, kakor pozvemo iz tozadevnega izvestja, v začetku šolskega leta 1907/08 — 140 učencev, a ob koncu jih je bilo 122, in sicer: v 1. razredu 61, v 2. r. 39 in v 3. r. 22. Iz Štajerskega je bilo 98, iz Kranjske 8, iz Primorske 4, iz Koroške 1, iz Češke 1, iz Gor. Avstrijske 2 ter iz inozemstva 8 obiskovalcev. Po veroizpovedanju je bilo 117 katoličanov in 5 protestantov. Po narodnosti bilo je 58 Slovencev, 60 Nemcev, a 4 so bili drugorodci. Iz mesta Celja obiskovalo je zavod 45, iz

celjske okolice 24, iz tujih šolskih okolišev pa 53 učencev. Slovencev bil je pouk iz slovenskega jezika 51 dečkov. Šolsko leto je zdelo z odliko 8, prvi red je dobilo 102, a drugi 7 učencev; eden je ostal neredovan in 4 imajo preizkušnjo čez počitnice. Poučevali so poleg ravnatelja 4 redni učitelji, 1 veroučitelj in 2 izvanredna učitelja. Ravnatelj in vsi redni učitelji so trdi Nemci. — Redni pouk v prihodnjem šolskem letu se prične dne 18. septembra t. l.

— **Novi rektor na hrvaškem vseučilišču.** Akademski senat hrvaškega vseučilišča v Zagrebu je izvolil za rektorja za l. 1908/9 profesorja na filozofski fakulteti dr. Janečka. Za dekana na pravoslovni fakulteti je izvoljen dr. I. Roraer, na modroslovni fakulteti pa dr. Gj. Körbler.

— **Za šolstvo v Rusiji.** Proračunska komisija državne dume je dognala proračun naučnega ministrstva ter pri tej priliki predlagala: naj se izdela načrt za čim hitrejši razvoj ljudskega šolstva po vsi državi; ustanovi se naj zadostno število srednjih šol; napravi se naj novi vseučiliški red; ustanovi se naj vseučilišče v Saratovu ter izpopolni ono v Tomsku, a v Varšavi se naj znova ustanovi; učiteljstvu se mora izboljšati materialni položaj; ukrene se naj vse potrebno za vzgojo zadostnega števila učiteljstva; ministrski svet se naj reorganizira, da se zmanjšajo stroški.

— **Za profesorja cerkvenega prava** na inomoškem vseučilišču bo baje imenovan sedanji profesor na vseučilišču v Černovicah dr. Valter Hörmann pl. Hörbach, ki je rodом Tirolec in je bil nekoliko časa docent na inomoškem vseučilišču.

Z gospodarskega polja.

— **Slovanska banka zagotovljena.** Dne 24. pret. m. se je vršila pod predsedstvom državnega poslanca Ivana Hribarja v prostorih Živnostenske Banke na Dunaju konferenca zastopnikov jugoslovanskih bank, kjer se je dogotovil referat o vprašanju ustanovitve slovanske banke, zasnovane o priliki bivanja slovanskih poslancev Kramara, Hribarja in Hlibovickega v Petrogradu. Dognalo se je popolno sporazumljenje v nazorih in nameni: delegatov in vsi so zagovarjali udeležbo na subskripciji akcijskega kapitala za ustanavljanje slovenske banke, ki jo je po izjavah interesentov iz ruskih, čeških in jugoslovanskih krogov smatrati kot zagotovljeno. Pripravljalni odbor, izvoljen od jugoslovanskih delegatov, bo zastopal pri nadaljnjih posvetovanjih o ustanovitvi banke stališče jugoslovanskih denarnih zavodov. Od slovenskih zavodov sta bili zastopani Ljubljanska kreditna banka in Jadranska banka v Trstu. Paralelno akcijo vodila pripravljalna odbora čeških in ruskih bank. V kolikor smo informirani, je nade, da se Slovanska banka ustanovi v kratkem času, zakaj zanimanje interesiranih slovanskih krogov in denarnih zavodov je vsestransko. — Ako se ta nade izpolni, se lahko reče, da je bilo potovanje slovanskih poslancev v Petrograd epohalnega pomena za Slovanstvo ter da so si omenjeni poslanci pridobili zaslug za skupni slovanski gospodarski razvoj.

Raznoterosti.

× **V Zagrebu** je umrl Jurislav Janušić, absolviran filozof, urednik "Hrv. Djaka" in član uredništva "Pokreta". Pokojnik si je priboril ugledno ime na hrvaškem književnem in publicistiškem polju. Zamorila ga je jetika. Janušić je bil navdušen naprednjak, ki je posvetil vse svoje moči razširjenju napredne ideje na Hrvaškem. Hrvaški narod gotovo ohrani časten spomin vrlému borilcu za svobodo in napredek.

× **Osem milijonov dolga** je napravil meklenburški vojvoda Borvin, ki je sedaj pod kuratelo. Njegovo imetje znaša baje pa samo pol milijona.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 959.	Kranjsko.	134 1—1
Na štirirazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Litiji se razpisuje s tem učno mesto v začasno nameščenju.		
Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 14. julija 1908.		
Opomni se, da se ne bode oziralo na prepozno došle prošnje.		
C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 1. julija 1908.		

Št. 1401.	137 1—1
Na trirazredni deški meščanski šoli v Postojni s slovenskim učnim jezikom so stalno popolniti sledeča učna mesta, in sicer:	
1 učno mesto za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino,	
1 učno mesto za prirodnoznanstveno strokovno skupino,	
1 učno mesto za matematično-tehnično strokovno skupino.	
Z navedenimi mesti so združeni sledeči prejemki, in sicer: letna plača 1800 K, oziroma 1600 K in 1400 K, dalje pravica strokovnih učiteljev do 6 starostnih dokladov a 10 odst. glavne plače.	
Pravilno opremljene prošnje so predpisanim potom vpisati semkaj do dne 9. avgusta 1908.	
C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 8. julija 1908.	

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matic“
136 Ljubljana, Hilšerjeve ulice 12. 52 1

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-101 12 4. trželi naslednje pravne knjige:

1. Civilnopravni zakonik (IV. zvezek Pravnih zbirke) z obširnimi slovenskimi in hrvaškimi stvarnim kazalom, obsegajoči XII in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga. **K 8-**

2. Odvetniška tarifa; določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano **K 1-80**

3. Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd. (V. zvezek Pravnih zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom in hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v dveh delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga. **K 5-60**
popolno v platno vezana. **K 6-**

Ponatis iz knjige, navedene v točki 3.:

4. Vzgleđ predlogov, sklepov in vpisov za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširano. **K 1-**

5. Kolkovina in vpisnina pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju. **60 h.**

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano. **K -40**

Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici. **K -80**

Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga. **K -80**

Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zloži zemljišč**. 1908. Mehko vezano. **K 2-**

Prilavila se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano. **K -80**

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam prilačunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštne znamkah.

Vljudo priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinjših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštino od pošiljatev iz dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26—8

Zalogo šolskih zvezkov

za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za **Kranjsko** po F. Levčevim lepospisu iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikov in poljubnim ovitkom priporočam 53 26—13

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorec na zahtevanje zastoni in franko.

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji napravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno za krilo. Čujte, kaj piše goa. učiteljica Frič-ova iz Slatenice: „Jaz sem popolnoma zadovoljna; v dokaz služilo, da sem izmed osem kosov, ki ste mi jih poslali na izber, izbrala sedem.“

A glejte, kako so cenene:

1 kos sukna za celo strupano krilo	K 1-50
1 " " " " " " " " " "	K 2-
1 " " " " " " " " " "	K 2-40
1 " " " " " " " " " "	K 3-
1 " " " " " " " " " "	K 3-40

Naročite takoj po povzetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sadek v Poličky, Češko. 113 26—5

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njih priznana najboljši, črni, medli 19 52—28
lak za šolske table.

Slavnemu učiteljstvu se priporočata stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporočata

38 12—6

M. Rozman.

Cenovnik zastoni in poštne prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

31 52—28

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik **ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.**

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec v Ljubljani

Prešernove ulice nasproti frančiškanskemu samostanu.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5 blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporočata svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—23

Največja tvornica na jugu Avstrije Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),

sloveča tvrdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestranske priznane solidnosti, priporočata p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekosljive koncertne in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gld.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odposiljanjem strokovnjaško preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopolnejših ploč.

Velecenjeni gospod!

Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naročata svoje potrebščine pri Vaši cenj. firmi, ki ne more ž njo tekmovali nobena inozemska tvrdka. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani
Fr. V. Mohapl, ravnatelj.
L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupeev, obrnite se najprej in naravnost na našo tvrdko!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18—8

Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili. Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoče pohvalnih pisem svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Slovenci, kupujte užigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda! 122 81 7

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojenke se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezanine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene. Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

15 52—43 Kolodvorske ulice št. 8.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti šte. 20

priporočata p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52—45

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

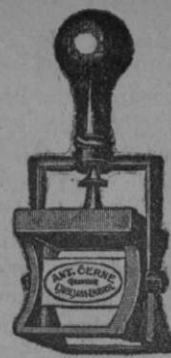
Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišeji, monogrami itd. itd. 52 24

Ceniki gratis in franko.

Narodna knjigarna

12 52—36

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporočata vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Franc Kollmann

Ljubljana

na Mestnem trgu

priporočata slavnemu učiteljstvu svojo bogato zalogo

stekla, porcelana

in podob,

kakor tudi svetilk za petrolej

in elektriko. (146) 12 10

Prevzema tudi vsa steklarska dela in zagotavlja najcenejšo postrežbo.

Izšla je in se dobiva v Učiteljski tiskarni spevoigra 133—2

Slava cesarju

Francu Jožefu I.

Za šolske slavnosti priredil in Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta poklonil Emil Adamič, učitelj v Kamniku. Cena 52 strani obsegajoči partituri je 5 K. Po pošti 20 vin. več. Besedilo za učence je izšlo v posebni knjižici po 20 vin. knjižica.

1848

1908

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporočata kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, grad ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štampilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najprostejših do najfinjših. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznana dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52—41